

Sygn. akt I CKN 1461/98

P O S T A N O W I E N I E

Dnia 21 kwietnia 1999 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - H. Pietrkowski

Sędziowie: SN - B. Myszka

SN - Z. Strus (spraw.)

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 1999 r.

na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa A. R.

przeciwko P. S.A. Inspektoratowi w G.

o zapłatę

na skutek kasacji powódki

od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w P.

z dnia 13 lipca 1998 r., sygn. akt II Cz [...]

p o s t a n a w i a:

oddalić kasację.

U Z A S A D N I E N I E

Powódka wnosząca apelację w rozpoznawanej sprawie domagała się - po otrzymaniu wezwania do uiszczenia wpisu – częściowego zwolnienia od kosztów sądowych w tym właśnie zakresie. Postanowienie oddalające wniosek zaskarżyła zażaleniem, również oddalonym przez Sąd drugiej instancji.

Na ponowne wezwanie do uiszczenia opłaty pełnomocnik powódki złożył drugi wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oparty na twierdzeniu o „pogorszeniu sytuacji rodzinnej”. Wniosek ten został ponownie oddalony i uprawomocnił się bez zaskarżenia. Sąd ponawiał jeszcze dwukrotnie wezwanie do opłat i każde z nich wywoływało kolejny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych nie wskazujące jakichkolwiek nowych okoliczności. Piąty z kolei wniosek w tym samym przedmiocie nie został w ogóle rozpoznany, a Sąd Rejonowy odrzucił apelację. Pełnomocnik powódki wniósł kasację od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w P. oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego

Jako podstawy przytoczył naruszenie art. 16 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz art. 328 § 2 kpc w związku z art. 361, art. 391 i art. 397 § 2 kpc. Skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego postanowienia i „przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu” z pozostawieniem do rozstrzygnięcia kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarżąca błędnie odczytała uzasadnienie postanowienia i wbrew jego treści przypisuje temu Sądowi pogląd jakoby powódka nie zaskarżyła żadnego z postanowień oddalających jej wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych. W rzeczywistości Sąd drugiej instancji sformułowanie to odniósł do „kolejnych” wniosków, co w świetle stwierdzenia (str.2 uzasadnienia postanowienia), że

zażalenie na pierwsze odmowne postanowienie zostało oddalone, oznacza, że kolejnymi były następne postanowienia odmowne.

Ze względu na to nie ma potrzeby rozprawiać się z argumentacją wywiedzioną na podstawie błędnego założenia strony skarżącej.

Należy natomiast rozważyć, czy istotnie doszło do naruszenia art. 16 ust. 1 i 3 u.k.s.c. Skarżąca je upatruje w odrzuceniu apelacji, mimo że nie został rozpoznany kolejny (piąty) wniosek o zwolnienie powódki od kosztów sądowych do wysokości wpisu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w sprawie, w której pismo złożone przez stronę osobiście lub jej pełnomocnika podlega opłacie wpisu stałego lub stosunkowego, zobowiązuje sąd w razie odmownego załatwienia tego wniosku do wezwania o uiszczenie opłaty na zasadach ogólnych (uchwała z 26 lutego 1976 r. III CZP 11/76, OSNCP 1976 z. 7-8 poz. 162). Zgłoszenie zaś takiego wniosku w terminie wynikającym z zarządzenia przewodniczącego przerywa jego bieg (OSPİKA 1959 z.2, poz. 35). W razie zderzenia się w tym samym czasie obowiązku uiszczenia opłaty warunkującej podjęcie przez sąd czynności (art. 16 ust. 1 u.k.s.c.) i uprawnienia strony niezamożnej do ubiegania się o zwolnienie od kosztów (art. 113 § 1 kpc), pierwszeństwo uzyskuje postępowanie o zwolnienie od kosztów. Kończy się ono postanowieniem podlegającym – w razie odmowy – zaskarżeniu zażaleniem (art. 394 § 1 pkt 2 kpc). W chwili ustawowo oznaczonej (art. 363 § 1 kpc) postanowienie takie staje się jednak prawomocne i od tej chwili wiąże m.in. sąd, który je wydał (art. 365 § 1 kpc). Jako orzeczenie nie rozstrzygające o istocie sprawy nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej ale posiada pełny przymiot prawomocności, inaczej – wiążącą moc skonkretyzowanej i zindywidualizowanej przez sąd normy prawnej. Z mocy tej wypływa obowiązek strony uiszczenia wymaganego wpisu i faktu tego nie zmienia obowiązek ponownego wezwania jej do uiszczenia opłaty - ze wskazaniem kwoty oraz skutków jej nieuiszczenia. Ponowne złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów

sądowych, nawet dokonane w terminie określonym w ponownym wezwaniu nie może uchylić skutków prawomocności wydanego wcześniej rozstrzygnięcia i tym samym nie ma wpływu na bieg terminu określonego na podstawie art. 16 ust. 1 u.k.s.c. Dopiero wydanie i uprawomocnienie się postanowienia odmiennej treści w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych powoduje utratę mocy pierwszego postanowienia, nie wpływa jednak na skutki niezastosowania się strony do treści postanowienia prawomocnego. Dlatego po upływie terminu tygodniowego do uiszczenia wpisu od kasacji określonego w zarządzeniu przewodniczącego wydanym po oddaleniu zażalenia na pierwsze postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 1 grudnia 1997 r. odmawiające zwolnienia powódki od kosztów sądowych, Sąd ten był obowiązany odrzucić apelację z mocy art. 16 ust. 3 u.k.s.c., przy czym należy zauważyć jedynie, że była nieuzasadniona zwłoka w wydaniu tego postanowienia.

Wobec trafności rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji prawidłowe było także oddalenie zażalenia, chociaż zauważyć należy, że przytoczone w nim argumenty celowościowe i wyrzuty czynione pełnomocnikowi mają drugorzędne znaczenie wobec argumentów jurydycznych, które dostatecznie chronią stronę przeciwną przed działaniem zmierzającym do przewlekania postępowania. Jednakże bezskuteczne jest powoływanie się w kasacji na wadliwość uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, gdyż nie mogło ono mieć wpływu na treść orzeczenia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy z mocy art. 393¹² kpc orzekł jak w sentencji.